

„Švedijos detektyvų karalienė, kurios knygos parduotos 23 milijonais egzempliorių 40 kalbų, sugrįžta, kad elegantiškai atskleistų uždaro mažo miestelio žavesį ir tamsias jo paslaptis.“

- *Dagbladet*, Norvegija

POLIARINIS RATAS

„Kvapą gniaužiančiai puikus!“

- *Dagens Nyheter*, Švedija

„Stipri įtampa ir paslaptys.“

- *Femina*, Švedija

LIZA MARKLUND

OBUOLYS

LIZA MARKLUND

POLIARINIS RATAS

Romanas

Iš vokiečių kalbos vertė
AISTĖ RADVILAVIČIŪTĖ

OBUOLYS

Penktadienis, 2019 m. gruodžio 20 d.

Kūnas buvo rastas vieną iš trumpiausių metų dienų. Vieną iš tų neegzistuojančių dienų, kai saulė apleidžia poliarinio rato gyventojus ir vos ne vos spingsi. Jis aptiktas nuogas ir be galvos tilto, vedančio per Piteo upę į raketų bazę, viduje. Mergaitė, o gal jauna moteris – kas iš tikro gali pasakyti, kada tampama moterimi? Sulaukus pilnametystės? Kad ir koks būtų atsakymas, visi iš karto beveik tiksliai žinojo, kam kadaise priklausė tas kūnas.

Jos vardas Sofija Helsten, ir jai nebuvo lemta sulaukti aštuoniolikos. Kitaip tariant, mergaitė. Ji buvusio savivaldybės komisaro Hildingo Helsteno duktė, dingo grįždama iš bibliotekos vieną audringą popietę 1980 m. vasaros pabaigoje. Kitaip sakant, beveik prieš keturiasdešimt metų. Jos sportinis krepšys su knygomis po kelių dienų rastas šioje Granselo pusėje esančiame griovyje, tačiau pačios Sofijos pėdsakų taip ir nepavyko aptikti. Iki tos pilkos gruodžio dienos, kai pasaulis atrodė tamsus ir visiškai bespalvis. Jos kuprinė, drabužiai ir piniginė rasti ten, kur turėjo būti galva.

Šis radinys galėjo sukelti baigties, kolektyvinio palengvėjimo jausmą. Sofijos Helsten palikta tuštuma beveik keturis dešimtmečius buvo atvira bendruomenės žaizda, turėjusi pradėti gyti tik suradus mergaitę ir atskleidus tiesą, – su tuo sutiko visi. Tačiau taip neatsitiko,

ir viskas dėl to, kokios būklės rastas jos kūnas. Bėgalinis sielvartas ir įniršis dėl nežinios lėmė bylos pristatymą reportažuose. Net Švedijos nacionalinė televizija iš Stokholmo atsiuntė komandą, norėdama užtikrinti, kad turi tinkamos garso ir vaizdo medžiagos.

Keturias moteris, kurios kartu su Sofija Helsten kadaise priklausė knygų grupei „Poliarinis ratas“, radinys tilto viduje nepaprastai nuliūdino. Tai išlaisvino dešimtmečiais kruopščiai slėptą stiprybę, suardė gyvenimus, galbūt niekada ir nebuvusius vientisus.

Kai kas pasakytų, kad viskas prasidėjo nuo klasės draugo Vikingo Stormbergo, kurį buvo įsimylėjusios kelios mergaitės. Kiti atkreiptų dėmesį į atotrūkį tarp klasių ir skirtingos mergaičių kilmės. Tačiau kyla klausimas, ar iš tiesų viskas neprasidėjo nuo „Lolitos“.

„Lolita“
Vladimiras Nabokovas

parinko
Karina Burstrand

Penktadienis, 1980 m. balandžio 18 d.

Balandis – pats nepatikimiausias mėnuo.

Toliau slėnyje gyvenantys žmonės galėtų sakyti, kad oras buvo *sudėtingas*, netolygus. Kaip karvė ant trijų kojų: amžinybę žadančios euforiškai šiltos dienos, o po jų – audringos, minusinės naktys, kai krinta kruša ir vyrauja liūdesys.

Tą konkretų penktadienį rytas buvo pilkas, ore tvyrojo aitrus drėgmės pojūtis. Pokyčių, nerimo metas.

Ant laiptų prie lauko durų susidaręs storas krištolo skaidrumo ledo sluoksnis – toks, kurio nepastebi, kol tau neskyla uodegikaulis. Prisimerkusi Karina nusprendė, kad šaligatvis tikriausiai yra maždaug tokios pat būklės, bet jai atrodė, kad gali įžiūrėti nelygią šviesiai rudo smėlio juostą ant kelio tolėliau. Ji įsitempė ir pašoko. Kuprinė trinktelėjo į stuburą, ji paslydo ir nukrito. Vienas iš savivaldybės šiukšliavežių pravažiavo šiek tiek per arti, vairuotojas piktai ėmė spausti garso signalą, ir ji parodė vidurinę pirštą atsivėrusiam galiniam liukui, o tada atsikėlė ir pasimasažavo užpakalį. Neįvertino, kokia sunki jos kuprinė, prikrauta bibliotekos knygų, kurias šiandien reikėjo grąžinti. Kitoje kelio pusėje einantys du vidurinės mokyklos berniukai rodė pirštais į ją ir juokėsi. Labai juokinga, ha ha. Pasiuntė jiems oro bučinį. Kvailiai.

Atsargiai pėdindama nusvirduliavo link Kvarndamsvgeno, o jos kuprinės diržas kaskart kairei kojai palietus žemę įsireždavo į kaklo šoną. Nerimas maišėsi su įvairiais kitais kūno pojūčiais: maudimu dėl artėjančių menstruacijų, sėdmenų skausmu, skrandžio gurgimu. Namuose buvo maisto: sandėliuke laukė plokščia duona, šaldytuve – raugintas pienas, bet ji negalėjo pakęsti sėdėti ir valgyti kartu su Ulrika.

– Bus velniškai didelė mėlynė!

Karinos širdis šoktelėjo į gerklę, kai Vikingas Stormbergas pračiuožė pro ją ant apledėjusio šaligatvio, ištiesęs rankas kaip čiuožėjas, norėdamas išlaikyti pusiausvyrą. Jis nusišypsojo. Ji atmetė plaukus, staiga pajuto, kad sunku kvėpuoti, ir suprato, jog šąla ausys. Ar jos raudonos? Ar ji nepamiršo pasidaryti makiažo?

– Malonu žinoti, kad tau rūpi mano užpakalis.

– Benis vakar negrižo namo, ar ne?

Ji nurijo seiles ir gūžtelėjo pečiais.

– Manai, kad mes dalijamės lova ar panašiai? Geriausia kraujo-maiša tarp šeimos narių?

Ji stengėsi neatsilikti nuo Vikingo, bet tai buvo per daug skausminga.

– Tėtis ir Larsas Ivaras pasiėmė jį nuo uždegos. Mes su Kristeriu viską matėm.

Vikingas įsitempė ir čiuožė slidžia gatve, o ant jo galvos kaip stop signalas švietė spalvinga vilnonė kepurė. Jo figūra išskydo, virto tik neryškiu stačiakampiu pilkame fone.

Na, tai buvo šis tas. Jos niekam tikęs vyresnysis brolis bent jau nemiręs. Vikingo senis buvo Stentrasko policijos nuovados viršininkas ir jis jau ne kartą leido Beniui girtam išsimiegoti nuovados kameroje.

Karina matė, kaip beformė Vikingo figūra sustojo pasikalbėti su dar keliomis panašiomis išskydusiomis figūromis autobusų stotelėje. Ji girdėjo juos juokiantis.

Puikiai suprato, kad jai reikia akinių; galėjo perskaityti tik tris viršutines eilutes ryškiai apšviestoje seselės kortelėje. Toje pačioje vietoje, su tuo pačiu raidžių deriniu, nuo pat pirmos klasės, kai dar galėjo įžiūrėti apatinę eilutę: MRTVFUENCXOZD. Antroje klasėje ji jau mokėjo kiekvieną eilutę atmintinai, o trečioje klasėje, kai jau nebegalėjo įžiūrėti raidžių, jos buvo tarsi įsirėžusios jai į atmintį.

Karina vis dar galėjo skaityti knygas, iš arti viskas gerai. Jai nereikėjo matyti, kas parašyta lentoje per pamokas; ji atsimindavo, ką sakė mokytojai.

– Tavo pažymiai geri, – per privalomą konsultaciją devintos klasės pabaigoje buvo sakiusi patarėja. – Jei rinktumėsi trejų metų kursą, galėtum tęsti mokslus. Galbūt socialinius mokslus? Tau tikty.

Tarsi ta kalė su poliesterio šaliku ir šlapimo nelaikymo problema būtų turėjusi bent menkiausią supratimą, kas jai tiktų.

– Man tinka distribucijos ir kanceliarijos sritis, – tarė Karina, atsi-
stojo ir išėjo. Dirbti parduotuvėje ar biure buvo galima bet kur. Ji pla-
navo išvykti iš Stentrasko ir išsilaikyti pati, kai tik tai bus praktiškai
ir fiziškai įmanoma. Ji įsidėtų kontaktinius lęšius ir turėtų nuosavas
duris, kurias galėtų rakinti, – tiksliau, tokias, kurias galėtų užrakinti
nuo Ulrikos, – o tada jau tikrai pradėtų gyventi.

Norrbotten Trafik autobusas dundėjo į kalvą jai už nugaros ir ji
sulėtino tempą, kad aplink Vikingą susispietusi grupelė spėtų įlipti
į autobusą prieš jai praeinant stotelę. Mokiniai, besimokantys pagal
profesines programas, kurioms reikėjo specialių patalpų (automobi-
lių mechanikos, ŠVOK, slaugos), visi autobusais buvo vežami žemyn
į Elvsbiną, arčiau pakrantės ir ateities. Stentrasko vidurinė mokykla
buvo sujungta su pradine mokykla, joje dėstomi tik patys bendriausi
teoriniai dalykai.

Tą pavasarį Karina turėjo baigti mokyklą. Liko vos du mėnesiai.

Na, realiai baigimo jau nebūdavo, o kad galėtum dėvėti tradicinę
baltą studentišką kepuraitę, turėjai būti išklausęs vieną iš trejų metų
kursų. Tarsi jai tai būtų rūpėję. Ji vis tiek niekada nebūtų dėvėjusi vie-
nos iš tų kvailų kepuraičių. Nė per milijoną metų.

– Labas, Karina! Šįvakar knygų grupė! – sušuko Siuzana iš būrio
žmonių, bandančių įsitaisyti autobuse.

Ji mokėsi pagal humanitarinių mokslų programą, pusiau klasikinį
variantą – *lotynų* – tokia Stentraskė nebuvo siūloma. Karina nematė
Siuzanos tarp veidų gausos, bet pakėlė ranką pasisveikindama – žino-
ma, kad nepamiršo. Juk jos aptarinėjo Karinos parinktą knygą.

*

Karina buvo ankstyva. Kaip visada. Biblioteka priklausė tam pačiam pastatų kompleksui kaip ir jos mokykla – Kvarndamskolanui – taip pat rotušė ir policijos nuovada. Ji techniškai dar nebuvo atidaryta, bet bibliotekininkė Astrida įleido ją vidun.

– Man pavyko rasti „Skaidrių dalykų“ kopiją. Ar vis dar jos nori?

Antrasis paskutinis visas Nabokovo romanas? Ar ji norinti?!

– Taip, prašyčiau, – tarė Karina ir švelniai numetė kuprinę ant gražinimo stalo iš medžio faneros. – Ar galiu pasilikti „Lolitą“ iki šio vakaro, kol baigsime? Gražinsiu ją prieš mums išeinant.

Knygų grupė, pavadinta „Poliariniu ratu“ (tai nebuvo Karinos idėja), rinkdavosi vieną penktadienio vakarą per mėnesį patalpoje, esančioje vaikų skyriaus gale. Ši erdvė dažniausiai būdavo naudojama pasakų ir rankdarbių vakarams, o interjerą daugiausia sudarė mažesni baldai ir ryškiaspalviai vaikiškų knygų plakatai, todėl jos paprastai iš jaunimo skyriaus atsinešdavo kelis sėdmaišius.

– Taip, žinoma. Bet ar būtum tokia maloni ir padėtum ją atgal į reikiamą lentyną? Pažymėsiu, kad gražinai.

Astrida vikriai prasibrovė pro romanų krūvą. Karina metė žvilgsnį į laikrodį. Peliuko Mikio rankos, o gal tai buvo letenos, rodė į aštuonis ir devynis. Iki pirmos šios dienos pamokos jai buvo likusios keturiasdešimt penkios minutės. Ji įsidėjo „Lolitos“ egzempliorių atgal į kuprinę.

Iš tikrųjų, jos nuomone, Nabokovo „Ada arba Ardoras“ yra įdomesnis romanas, bet jai nepavyko rasti vertimo į švedų kalbą, todėl, kai atėjo eilė rinktis kitą knygą knygų grupei, pasirinko garsiausią jo kūrinį. Tiesą sakant, „Ada“ kai kurioms mergaitėms tikriausiai buvo šiek tiek per sudėtingas kūrinys, neminint konkrečių vardų. Sekti

seserį Adą ir brolių Van Vyną bei jų meilės istoriją alternatyviame Demonijos arba Antiteros pasaulyje buvo stebuklinga, tiesą sakant, net svaigino. Karina norėjo su kuo nors aptarti šią knygą, bet ji tikriausiai buvo vienintelis žmogus visame Norbotene, kuris iš tikrųjų ją skaitė. Niekas kitas nebuvo jos pasiskolinęs iš vietinės bibliotekos. Astrida patikrino. „Lolita“ buvo daug geresnis pasirinkimas, nors vertimas siaubingas, bet biblioteka turėjo net penkis egzempliorius. Sklandi Nabokovo proza ir sudėtingas žodžių žaismas buvo puikūs, kupini išradingų prancūziškų užuominų ir pašėlusių asociacijų. Juk romanas parašytas beprotnamyje. Žinoma, viskas tapo šiek tiek pamišėliška.

Ji atsisėdo prie vieno rašomojo stalo, esančio už nuorodų skyriaus, ir išsitraukė pieštukinę bei užrašus. Jai liko nedaug egzaminų, šian-dienos skaičiavimo mašinų testas buvo vienas iš paskutinių, be to, ji jau buvo susiradusi vasaros darbą, bet vis tiek norėjo gauti geriausius visų dalykų įvertinimus. Ji pasirinko dvejų metų distribucijos ir kanceliarijos programą, nes kurso viduryje buvo galima atlikti ilgalaikę darbo praktiką. Karina šaltai apskaičiavo, kad baigusi mokyklą iškart gaus darbą, ir buvo teisi: vasarą ji beveik viena pati bus atsakinga už tarybos komutatorių.

Kanceliarijos kurso dalyje, ypač skaičiavimo modulyje, daug dėmesio buvo skiriama naudojimuisi elektroninėmis ir rankinėmis skaičiavimo mašinomis, mašininiam skaičiavimui ir apskaitai, greitam skaičiavimui, gebėjimui apskaičiuoti nuolaidas ir antkainius; darbo užmokesčiui, paskirstymui ir palūkanoms skaičiuoti, valiutai konvertuoti, sąskaitoms faktūroms išrašyti ir inventorizacijai. Vieni juokai.

Karina peržvelgė savo užrašus ir suprato, kad viską moka atminti. Todėl ji išsitraukė iš kuprinės romaną, užsimerkė ir prisiminė visas vietas, kurias Lolita ir Humbertas aplankė keliaudami po Jungtines

Amerikos Valstijas: Naująjį Orleaną, Topolio įlanką, Mažąjį Ledkalnio ežerą, Koalmontą, Tenesį... Visas jas buvo susiradusi savo atlase arba bent jau bandė tai padaryti. Kai kurios vietovės tokios mažos, kad net nepažymėtos atlase.

Vieną dieną ji pati jas aplankys. Greitai, greitai, greitai ji ištrūks iš šio kalėjimo ir galės keliauti, kur panorėjusi.

Karina atsivertė knygą atsitiktinėje vietoje. Padėjusi pirštą ant dešinio puslapio ir plačiai atmerkusi akis perskaitė pastraipą, kurią parinko likimas ir jos pasąmonė.

Ar tik aš kažkokiu būdu neprikišau nagų prie jos likimo, geidulingai apie ją galvodamas? Ak, tai sukėlė ir tebesukelia didelę ir baisią nuostabą.

Ar gali jausminis malonumas valdyti likimą?

Jei tik ji žinotų.

Mergaitės, „Poliarinio rato“ narės, kartu mokėsi nuo pat pirmos klasės. Prieš tai trys iš jų – Birgita, Siuzana ir Agneta – mėgavosi septintojo dešimtmečio Norbotene prieinama vaikų priežiūros paslauga – privačia auklėtoja, vardu Sigrida Kinunen. Joms buvo leista žaisti jos svetainėje, bet uždrausta eiti į viršų.

Knygų grupė pirmą kartą susitiko, kai mergaitės pradėjo mokytis septintoje klasėje ir buvo supažindintos su savarankiško mokymosi koncepcija. Tai reiškė, kad reikėjo rinktis, ką „mokytis“ iš plataus spektro disciplinų, apimančių viską nuo žvejybos ir tautinių šokių iki greitai paruošiamo skanaus maisto. Bene prestižiškiausias pasirinkimas buvo literatūros studijos ir mergaitės buvo vienintelės penkios mokinės visoje mokykloje, kurios būtent tai ir pasirinko. Simbolinė vertė didžiulė. Savanoriškas dalyvavimas literatūrinėse diskusijose per

paskutinę dvigubą pamoką penktadienio popietę vertė mokinius, o ypač mokytojus, įsmeigti į mergaites akis, taip suteikiant joms ypatingų ambicijų ir galbūt net intelekto. Beveik neabejotinai penketukas girdėdavo replikų, kad yra knygų graužikės, nors apskritai joms pavyko išvengti mokslinių etiketės. Tikėtina, kad tai bent iš dalies lėmė ne tik keleto iš jų tėvų reputacija, bet ir tai, kad jos sudarė patrauklų ir kartu neblogą įspūdį. Atvirai kalbant, jos visos buvo išvaizdžios.

Karina neabejotinai buvo didžiausia knygų graužikė iš jų visų. Knygas ji rijo taip, kaip kiti valgo *brutą* – plokščią duoną su pienu. Birgita, kurios motina dirbo gydytoja Piteo, o tėvas vadovavo raketų bazei, buvo iš jų visų ambicingiausia. Siuzana dalyvavo, nes Birgita ir Karina dalyvavo, o Agneta svajojo tapti rašytoja. Visoms keturioms literatūros studijos buvo logiškas ir suprantamas pasirinkimas.

Tačiau Sofijos priklausymo grupei priežastys nebuvo tokios aiškios. Kitos taip ir nesužinojo, kodėl ji pasirinko literatūros studijas, o ne, tarkim, „Formą ir spalvą“. Jų bendru supratimu, kurio niekada neišsakė garsiai, sprendimą už Sofiją priėmė tėvai. Kaip jau minėta, jos tėvas buvo Stentrasko savivaldybės komisaras ir įtakingo socialdemokratų vidaus rato – Vykdomojo komiteto – narys.

Kitaip tariant, būti „Poliarinio rato“ nare buvo geras dalykas, o kai ir kitiems mokiniams pasidarė akivaizdu, kad tapę nariais jie gali pasigerinti savo pažymius, penkios mergaitės nesileido su jais į kalbas. Jei kiti nori lankyti literatūros studijas, jiems reikia įkurti savo knygų grupę; jie negali pasinaudoti „Poliariniu ratu“.

Taip viskas prasidėjo, taip ir tęsėsi.

Merginos per savaitę perskaitydavo po vieną knygą ir ją aptardavo prieš pat savaitgalį pagal kelis iš anksto nustatytus kriterijus, paiešliui rašydamos pastabas. Nuo pat pradžių jos rinkosi gana pažangią

literatūrą, su keliomis konkrečiomis išimtimis – trumpai tariant, kai ateidavo eilė Siuzanai ir Sofijai rinkti knygas, jos skaitydavo daugiau Carolyn Keene ir Jackie Collins.

Parinkusi tos savaitės knygą mergaitė susitikimą pradėdavo trumpu knygos pristatymu ir savo bendrais įspūdžiais, o tada išklausydavo viena kitos mintis. Paskui ėjo įvairių siužeto taškų ar rakursų aptarimas knygoje, kurios paprastai, nors ir ne visada, buvo romanai.

„Poliarinio rato“ merginos baigė vidurinę mokyklą puikiais pažymiais – visos, išskyrus Agnetą, kuri iš švedų kalbos turėjo 5, bet tik 2,9 vidurkį. Kai bibliotekininkė Astrida pasiūlė joms tęsti susitikimus ir pradėjus lankyti vidurinę mokyklą, visos nedvejodamos pritarė. Atsižvelgdamos į galimą namų darbų kiekio padidėjimą, jos nusprendė susitikti kartą per mėnesį, o ne kas savaitę. Ar jos iš tikrųjų turėjo daugiau darbų, buvo kitas klausimas.

Laikui bėgant, „Poliarinį ratą“ ir jo nares gaubiantis spindesys pradėjo blėsti ir nykti. Kiti mokiniai neberodė jokio susidomėjimo prisijungti prie grupės; jie turėjo naujus mokytojus, o senieji susirado kitų jiems patinkančių mokinių. Mergaičių skirtumai tapo ryškesni, o kadaise jas kartu laikiusi kljuojamoji medžiaga, suformuota panašios vaikystės ir jaučiamos izoliacijos, pradėjo trūkinėti. Išaušus devintajam dešimtmečiui, jos, kaip ir visada, sudarė skaitymo sąrašą metams. Tačiau dvi narės, Karina ir Agneta, turėjo baigti studijas ir tikriausiai planavo išsikraustyti iš Stentrasko, todėl grupės ateitis tapo neaiški.

1980 m. balandį atėjo neišvengiamų pokyčių metas.

– Užrakinsi, Karina? Ir paliksi raktą apsaugos darbuotojui?

Astrida įdėjo didžiulį bronzinį arklio formos raktų pakabuką į ištiestą Karinos delną, tada uždarė duris ir pamojavo merginoms pro stiklinę sieną. Karina pamojavo atgal.

Oro kondicionierius tyliai užžė. Oras buvo sausas ir troškus, bet ne tik dėl žemos temperatūros kitoje langų pusėje. Visos susirinko beveik laiku. Birgita, kaip visada, įbėgo paskutinė žvilgančiais juodais plaukais. Karina buvo pasikabinusi savo paltą ant pakabos prie jaunimo skyriaus, bet kitos į pasakų kambarį su savimi atsinešė viską: kuprines, samių batus lenktais galais, šalikus, pūstas striukes, blauzdenes, vilnones *Lovikka* kumštines pirštines. Ji pamanė, kad drabužių krūvos palei sieną atrodo tarsi apsauga – tą ji taip pat pastebėjo merginų kūno kalboje joms susėdus ant sėdmaišių. Birgita turėjo didelį *Adidas* krepšį, tikriausiai pilną tos savaitės nešvarių skalbinių. Ji atrodė pavargusi, plaukai šiek tiek netvarkingi. Birgita studijavo socialinius mokslus Strombakaskolane, darbo dienomis gyveno su mama Piteo, o savaitgalius praleisdavo su tėčiu Stentraske.

Siuzana kramtė saldymedžio skonio *Shake* gumą, nuo kurios pakvipo visas kambarys. Ji ištempė rudą gumą ir ėmė vynioti aplink pirštą vis greičiau ir greičiau – tai buvo bjaurus įprotis. Sofija išsitraukė iš burnos ledinuką, vėl įdėjo į popierėlį ir įmetė į kuprinę – atrodė šlykščiai. Tada ji išdalijo praėjusio mėnesio protokolo kopijas, penkis susegtus A4 formato puslapius, protokolas kaip visada bus juokingai išsamus. Kitos paėmė lapus neperskaitydamos nė žodžio. Sofija suveržė plaukų uodegą, vėl užstūmė akinius ant nosies ir atsisėdo su savo

bloknotu. Atrodė, kad Agnetos mintys klaidžioja už mylių, jai žvelgiant pro vieną iš langų.

– Gerai, „Lolita“, – tarė Karina, susmukdama ant vaikiškos sofos. Buvo tik keturi sėdmaišiai. Ji padėjo Sofijos kruopščiai surašytą protokolą vienoje pusėje, jų kovo mėnesio knygos – Judith Krantz, Jesuso Christo „Skrupulai“ – santrauką kitoje.

– Nežinau, kiek jūs žinote apie Vladimirą Nabokovą, – tęsė ji. – Esu tikra, kad visos girdėjote, jog jis gimė Rusijoje ir pirmuosius devynis romanus parašė rusų kalba, o vėliau emigravo į Jungtines Valstijas ir pakeitė kalbą, bet ar žinojote, kad jis taip pat buvo šachmatų ir drugelių ekspertas?

Ji pažvelgė į savo drauges. Birgita irzliai pasislinko, o Agneta nerūpestingai pasikasė ranką.

– Jis gimė bajorų šeimoje, buvo princo Naboko Murzos palikuonis, o jo senelis turėjo aukso kasyklą. Perėjimas prie rašymo anglų kalba tikriausiai nebuvo toks didelis šuolis, kaip jums gali pasirodyti; jis užaugo trikalbėje aplinkoje, kalbėjo rusiškai, prancūziškai ir angliškai...

Kitos neatrodė labai susidomėjusios. Karina atsikosėjo.

– Jis ne kartą buvo priverstas bėgti: nuo komunistų Rusijoje ir nacių Vokietijoje. Berlyne jis vedė Rusijos žydę Verą ir kartu praleido visą likusį gyvenimą. Ilgą laiką gyveno Jungtinėse Valstijose, o prieš kelerius metus mirė Šveicarijoje. Kalbama apie vėlesnius jo kūrinius...

Atrodė, kad nė viena iš merginų nesiklauso, ir Karina pajuto gumulą gerklėje. Akivaizdu, kad toliau tęsti nebuvo prasmės.

– Gerai, trumpai apžvelkime santraukas, – pasiūlė ji. – Sofija, protokolai?

Sofija linktelėjo galva. Jos nebesilaikė ciliškumo. Pastaruoju metu ji visada rašydavo protokolą, nors kitoms tekdavo jai nuolat

priminti. Ji demonstratyviai atsivertė naują užrašų knygelės puslapį ir suspaudė rašiklį. Atrodė, kad nė viena nenori pradėti. Kambaryje augo įtampa.

– Gite?.. – šiek tiek užsikirsdama ištarė Karina.

Birgita nužėrė plaukus nuo veido, atsiduso ir iš *Adidas* krepšio išsitraukė savo knygos egzempliorių. Paskui ją ištįso ilga kojine ir kelnaitės su dėmėtu klyneliu.

– Iš tikrųjų, norėjau... – pradėjo ji, kišdama nešvarius skalbinius atgal į krepšį. Ji sustojo su knyga rankose ir nekalbėdama žiūrėjo į ją.

– Ko? – galiausiai paklausė Karina.

Birgita giliai įkvėpė. Kai prakalbo, jos balsas buvo žemas ir gilus, o tonas toks, kokio anksčiau niekada nebuvo girdėjusios. Tai buvo balsas žmogaus, kuris *žinojo*, žmogaus, turinčio *gilių įžvalgų*.

– Tiesiog, kodėl mes turėjome skaityti šią knygą? Kaip galėjai ją pasirinkti? Tai prakeiktas *šlamštas*.

Siuzana nustojo kramtyti. Agneta išsitiesė, o jos sėdmaišio užpildas sušnarėjo. Karinos širdis vėl pašoko į gerklę, kaip ir tą rytą, kai Vikingas Stormbergas pračiuožė pro ją ant ledo.

Atmosfera knygų grupėje per pastaruosius metus neabejotinai pasikeitė, tačiau nuo pat pirmųjų susitikimų nesutarimų nebūdavo. Karina kaip šiaudo griebėsi pykčio, ko nors, į ką galėtų įsikibti.

– Ką turi omenyje?

– Palauk, – tarė Siuzana ir pasislinko į priekį, kol keliais beveik palietė miniatiūrinį staliuką. – Pasakyk, ką galvoji, Gite. Kodėl manai, kad knyga yra šlamštas?

Karina pajuto, kaip jos skruostai įkaito, ir žvilgtelėjo į Birgitą. Ji norėjo supykti, bet vienintelis jausmas buvo lyg ji plūduriuotų, tarsi vaikiško dydžio sofa būtų išnykusi po ją.

– Tas Humbertas, pagrindinis veikėjas, – aiškino Birgita. – Jis bjaurus senas iškrypėlis, kuris veda moterį, nes yra susižavėjęs jos jauna dukra. Jis toks šlykštus, man norėjosi vėmti. Reikia būti ligoniui, kad manytum, jog tai gera knyga.

Karinai spengė ausyse ir ji girdėjo Siuzanos žodžius per adrenalino filtrą.

– Aš irgi manau, kad tai labai bjauru, bet tai ne itin gražu iš tavo pusės. Tikrai turi būti vietos ir bjaurioms knygoms?

– Tai pornografija, – tęsė Birgita. – Ar manai, kad pornografija yra gerai?

„Tai ne pornografija“, – Karinai norėjosi rėkti, bet ji neišleido nė garso.

– Tau nereikėjo jos skaityti, jei manai, kad knyga tokia bloga, – prunkštelėjo Siuzana.

Birgita atsisuko į Kariną ir parodė į ją su knyga rankoje.

– Taip, – neprieštaravo ji. – Perskaičiau, nes *ji* ją pasirinko. Šitą prakeiktą *šlamštą*.

Ji numetė knygą ant grindų. Karina pagalvojo, kad atrodo, jog knyga švyti: spragsi ir klykia. Ji nesuprato, ką knyga sako, bet garsas buvo kurtinantis. Birgitos veidas nusidažė raudonai, ji pasidarė bjauri. Agneta pasilenkė ir pakėlė knygą, glostydamą jos viršelį, tarsi šluostydama jį.

– Man ji p-p-pasirodė gera, – prakalbo ji savo švelniu balsu. – Pakankamai sunkus kūrinys ir tikrai tragiškas. Buvo įdomu skaityti apie šeštojo dešimtmečio Ameriką, bet visi veikėjai tokie l-l-iūdni ir visi mirė...

Kambarys nutilo, ir Karina atgavo gebėjimą kvėpuoti. Jai vėl girdėjosi oro kondicionieriaus skleidžiamas garsas.

Skaitykite likusius
316 iš **336** puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

klausykla.lt

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

Jos kūnas po tiltu gulėjo 40 metų. Kokias paslaptis tiek laiko slėpė amžinas įšalas?

Toli šiaurėje, ramiame Stentrasko kaime, griūvantis tiltas netikėtai atskleidžia savo paslaptį, saugotą 40 metų. Po juo randamas jaunos moters kūnas be galvos, gulėjęs ten nuo 1980 metų vasaros.

Per 2020 m. Kalėdas keturios moterys, priklausiusios knygų klubui, kurį jos vadino „Poliariniu ratu“, susitinka po daugelio metų. Kažkada jų buvo viena daugiau.

Penkios paauglės merginos iš mažo Norboteno apygardos miestelio Stentrasko kartą per mėnesį susitikdavo aptarti perskaitytų knygų. Penkios skirtingos asmenybės, atsidūrusios ant brandos, moteriškumo ir nuolatinių, lemtingų pokyčių slenksčio... 1980 m. vasarą viena iš jų dingio be žinios. Manoma, kad po tiltu rastas nužudytos merginos kūnas priklausė jai. Kalėdinis likusių keturių moterų susitikimas – pirmasis po draugės dingimo.

Netrukus paaiškėja, kad draugės mirtis kažkaip susijusi su merginų praeities santykiais. Kas nutiko tą rugpjūtį, kai dingio viena iš merginų, ir kaip tai pakeitė knygų klubo „Poliarinis ratas“ narių gyvenimus ir asmenybes? Kokios buvo jų paslaptys ir kurios iš jų išaiškės dabar?

„Poliarinis ratas“ – jaudinantis, gilus pasinėrimas į penkių moterų pasaulį – tokių, kokios jos buvo tada, prieš 40 metų – merginų, besiruošiančių baigti vidurinę mokyklą, ir tokių, kokios yra dabar: motinų, našlių, uždary, ambicingų, nepastebėtų ir neįvertintų.

Seksas, pavydas ir siekis pabėgti iš mažo miestelio nulėmė mergaitiškos sąjungos ir draugystės pabaigą. Bet kas gi, prieš joms išsiskiriant, kainavo vienos iš jų gyvybę?

Nuotraukos: Annika Marklund

Liza Marklund gimė 1962 m. ir užaugo Palmarke, Norboteno apygardoje, maždaug už dvylikos mylių į pietus nuo poliarinio rato, Švedijos šiaurėje. Sugrįžimas į tą laiką ir vietą „Poliariniame rate“ paverčia šį nepaprastą ir giliai asmenišką romaną įtaigiu, autentišku ir realiu. Lizos Marklund knygy visame pasaulyje parduota daugiau nei 23 milijonai egzempliorių, jos išleistos daugiau nei 40-čia kalbų. Ji yra vienintelė skandinavų rašytoja moteris, kada nors atsidūrusi „New York Times“ bestselerių sąrašo viršūnėje.

ĮTEMPTAS SKANDINAVIŠKO DETEKTYVO ŠEDEVRAS

Jeigu jums patiko Larso Keplerio ar Stiego Larsono detektyvai, privalote perskaityti ir „Poliarinį ratą“.

ISBN 978-609-484-562-8

9 786094 845628

www.obuolys.lt

Knygos pigiau, idomybės ir literatūros nemokamai

Ši knyga yra gražus
skaitmeninis žmogaus
išradimas